

Muslim i Danmark – En analyse af *khutbaer* fra Dansk Islamisk Center og Masjid al-Faruq

Af Camilla Tvilling Jacobsen, stud.mag. i Religionsvidenskab og Matematik.

E-mail: Camilla_nedergaard@hotmail.com

Og Margrethe Andreasen Vestergaard, stud.mag. i Religionsvidenskab og Humanistisk Organisationsudvikling.

E-mail: Margrethe_vest@hotmail.com

Islams rolle i det danske samfund er et meget omdiskuteret emne. I debatter om islam får man ofte en fornemmelse af islam som talende med én stemme, og sjældent er forskellige fortolkninger af religionen repræsenteret. Vi har derfor i vores bachelorprojekt valgt at undersøge, hvad nogle moskéer selv giver udtryk for i forhold til islams rolle i det danske samfund. Det gør vi ved at se nærmere på deres *khutbaer*, det vil sige den prædiken, der holdes i forbindelse med fredagsbønnen. En række danske moskéer er i stigende grad begyndt at offentliggøre deres *khutbaer* på internettet fx på YouTube eller Facebook. Blandt disse har vi udvalgt Dansk Islamisk Center og Masjid al-Faruq på baggrund af tre kriterier. For det første uploader de systematisk *khutbaer*. For det andet afholder de som nogle af de eneste alle deres *khutbaer* på dansk. For det tredje repræsenterer de hver sin pol i det muslimske landskab i Danmark ved at fremstå henholdsvis moderat og radikal. Ud fra syv udvalgte *khutbaer* fra de to moskéer har vi forsøgt at besvare spørgsmålet: "Hvordan opfordrer de to moskéer gennem deres *khutbaer* tilhørerne til som muslim at agere i det danske samfund?". Herunder har vi undersøgt fire områder: hvordan en muslim skal forholde sig til andre religioner, danske traditioner, ikke-muslimske danskere og den danske stat. På baggrund af dette kan vi belyse, hvorvidt moskéerne opfordrer til integration i eller separation fra det danske samfund, og om de gør brug af en etisk eller en politisk tilgang.

Hvad er en *khuṭba*?

Ordet *khuṭba* eller andre former af samme rod er ikke nævnt i Koranen, mens fredagsbønnen nævnes en enkelt gang, nemlig i sura 62, vers 9. Alligevel kan fredagsbønnen godt have været en fast del af de troendes liv allerede på Profeten Muhammads tid. Den nævnes nogle gange i *ḥadīth*-litteraturen, hvor Muhammad afholdte den. Her tyder det dog på, at den faste form først er blevet til efter Muhammads tid (Wensinck 2012). Efter Muhammads død overtog hans efterfølgere lederskabet, og *khuṭbaen* blev derfor holdt af den regerende kalif. Her var *khuṭbaen* især af politisk karakter, hvor kaliffen ville involvere de tilhørende i nye beslutninger og formane til den rette livsstil. Derfor er den obligatorisk for alle voksne mænd, mens den er frivillig for kvinder (Reeber 1991, 278). Generelt belyser *khuṭbaen* i dag også politiske emner, men er i Danmark oftest kun religiøs.

Præsentation af moskéerne

Med islams komme til Vesten er der blandt andet opstået et behov for en anden religiøs referenceramme end etnicitet, da denne ikke længere er bærende faktor for religionen i den nye sammenhæng. I stedet findes et fællesskab i *ummaen*, som betegner fællesskabet af muslimer på tværs af nationaliteter (Johansen 2002, 86). Internettet kan være med til at definere denne nye *umma*, hvor viden og ideer nemt kan spredes (Naguib 2002, 359). At danske moskéer uploader deres *khuṭbaer* til internettet kan ses som en del af denne tendens. Dansk Islamisk Center og Masjid al-Faruq er et eksempel på denne udvikling, men mange moskéer i Danmark er dog stadig knyttet til en bestemt etnicitet.

Dansk Islamisk Center og Masjid al-Faruq uploader systematisk *khuṭbaer* til især Youtube. Dansk Islamisk Center består af en sammenlægning af den tidligere Moskéforening og Islamisk Info og Foredrag, og blev i 2009 godkendt som trossamfund (Nielsen 2013). Dansk Islamisk Center betegner sig selv som den første og eneste dansksprogede moské i Danmark og fokuserer især på, at de er en sammenslutning af danske muslimer, der vil engagere sig i det danske samfund samtidig med, at de dyrker og lærer om islam. Deres vision er: "at værende førende inden for oplysning om Islam på dansk samt at være inspirationskilde for positiv menneskelig og samfundsmæssig udvikling". Til moskéen er knyttet fire imamer, blandt andet Abdul Wahid Pedersen, Naveed Baig, Waseem Hussain og Fatih Alev. Det er værd at bemærke, at moskéen selv omtaler dem som imamer, at de alle har meget erfaring, er dansktalende og har forståelse for den danske kultur. Moskéen har fra 2011 til 2014 regelmæssigt lagt *khuṭbaer* online, og de er blevet vist fra 100 og op til 550 gange.

Masjid al-Faruq har ikke egen hjemmeside, men er aktive på deres Facebook-side og YouTube-kanal. Moskéen har siden september 2014 næsten ugentligt lagt videoer af *khuṭbaer* og undervisning online, og *khuṭbaerne* er vist mellem 200-1200 gange. I videoerne optræder en række forskellige *khaṭīber*¹, især Junes Kock, Chadi Freigeh, Elias Lamrabet og Taimullah Abu-Laban. Det er dog ikke tydeligt, hvem der er den ledende *khaṭīb*.

Indbydelser til arrangementer på Facebook er alle underskrevet Hizb ut-Tahrir Skandinavien. Derudover har flere af de nævnte tilknyttede *khaṭīber* tidligere været talere på partiets konferencer (Hee 2012, 181), hvilket tyder på en tæt sammenhæng mellem Moskéen og Hizb ut-Tahrir. Partiet udtaler, at de i Danmark ikke kæmper for indførelsen af et kalifat, men vil kultivere de islamiske tanker og beskytte muslimers identitet.

Forholdet til andre religioner

I *khuṭbaen* fra 12. oktober 2012 udtrykker Naveed Baig fra Dansk Islamisk Center et positivt syn på andre religioner. Han hævder, at Koranen giver plads til religiøs pluralisme og underbygger dette med koranvers og idéen om, at den islamiske lære bygger på troen på tidligere profeter og skrifter, nemlig de jødisk-kristne. Derudover fremhæver han fire religioner, som ifølge Koranen har adgang til frelsen: de troende, jøder, kristne og sabiere². Belønning opnås altså ikke ved at tilhøre en bestemt religion, konkluderer Naveed Baig, men gennem rette handlinger og tro på "den højere skaber, Allah".

Selvom hans belæg kun gælder monoteistiske religioner, udbreder han det til også at dække hinduisme og buddhisme. Ifølge Naveed Baig har alle altså adgang til Gud, men han mener dog, at islam er unik, da islam er den religion, der bedst formår at motivere til gode handlinger og gudfrygtighed.

Masjid al-Faruq forholder sig kun kort til andre religioner i *khuṭbaerne*. I *khuṭbaen* "Dialog med politikere og almindelige folk" understreger Taimullah Abu-Laban, at en muslim ikke skal forholde sig neutralt til andre religioner, men i stedet advare mod Guds straf. Han siger dermed indirekte, at ikke-muslimer er underlagt Guds straf, hvorfor de skal omvende sig til islam. Det er en helt tydelig afstandtagen fra idéen om, at alle religioner kan føre til Gud. Taimullah Abu-Laban

---

¹ En *khaṭīb* er den, der afholder fredagsprædikenen.

² Sabiere kaldes også mandæere (Hårbøl et al. 1999) og er et monoteistisk trossamfund, som stadig eksisterer (Schou og Højland 2013).

betegner derudover andre religioner som *kufur* [vantro], hvorfor muslimer ikke skal acceptere dem.

Forholdet til danske traditioner

Moskéernes forhold til danske traditioner tager primært udgangspunkt i deres forhold til fejringen af jul. Begge moskéer forholder sig kritisk til emnet og mener, at man som muslim ikke bør fejre jul. Chadi Freigeh fra Masjid al-Faruq opstiller i *khuṭbaen* "Islams syn på fejring af jul og nytår" en modsætning mellem at fejre jul og at bevare den islamiske identitet. Chadi Freigeh markerer derved en opdeling mellem muslimer og de, der tilslutter sig danske traditioner. At imitere andre medfører, at man er en af dem og vil blive straffet som dem. Derfor er "de andre" en gruppe, man skal afværge og undgå. Ydermere siger Chadi Freigeh, at det er *haram* at imitere andre og understreger altså, hvad man ikke skal gøre.

Fatih Alev står i modsætning til dette, da han i *khuṭbaen* fra Dansk Islamisk Center den 28. december 2012 understreger, at han ikke vil fortælle, om noget er tilladt eller ej. Han mener ikke, muslimer bør fejre jul, men præsenterer, hvad muslimer bør gøre i stedet. Fatih Alev skelner mellem religioners form og indhold og opfordrer tilhørende til at tænke kritisk og overveje, hvad baggrunden er for andres handlinger. Selve formen kan være uskyldig, men hvis den associeres med den kristne tradition, bør muslimer ikke deltage. Dette uddyber Fatih Alev ved at redegøre for den teologiske begrundelse for, hvorfor muslimer ikke bør fejre jul. I julen fejres netop inkarnationen af Gud i mennesket og afspejler dermed en basal forståelse af teologien, som islam ikke anerkender.

Karakteristisk for Fatih Alevs ordvalg er, at han omtaler kristne som "vores medborgere" og danner dermed grundlag for inklusion i en fælles gruppe. Fatih Alev anerkender, at fejringen af jul er en vigtig del af den danske virkelighed, og pointerer selv det afgørende spørgsmål; om muslimer er danskere eller ikke danskere? Svaret på spørgsmålet bliver for Fatih Alev, hvad muslimer kan og bør tilbyde det danske samfund. Muslimer bør holde fast i egne traditioner, bidrage til debatten og samtidig respektere de danske traditioner.

Begge *khaṭīber* er enige om, at muslimer ikke bør fejre jul, men for Chadi Freigeh er det et forbud, hvorimod det for Fatih Alev blot er en vejledning.

Forholdet til ikke-muslimske danskere

Det forhold, som en muslim bør have til ikke-muslimske danskere, beskrives af Naveed Baig i *khuṭba*-en "Godt naboskab og hvordan vi omtaler hinanden" og af Fatih Alev i *khuṭba*-en "Hvordan bør en muslim reagere på hån og kritik?", begge fra Dansk Islamisk Center.

Naveed Baig belyser, hvordan en muslim kan være en god nabo. Han understreger, at ens nabo er alle dem, man færdes blandt, og at det ikke er bundet til religion eller etnicitet. Derfor kan de retningslinjer, han præsenterer for en god nabo, bruges som retningslinjer for en muslims møde med en ikke-muslimsk dansker. Naveed Baig fremhæver tre idealer for godt naboskab: man skal undgå at genere sine naboer, dele liv med sin nabo og kunne tåle fortræd fra sin nabo.

Den sidste pointe om, at man skal kunne tåle fortræd fra danskere er i tråd med Fatih Alevs pointe. Han retter kritik mod en række muslimer, som reagerer med hån og trusler, når islam bliver udsat for kritik fra ikke-muslimer. Han mener, at et vredesudbrud i form af hån og trusler er den naturlige reaktion, men ikke den rette, da det er uislamiske handlinger. I stedet opfordrer han alle til at reagere ydmygt og ignorere dem, der håner og kritiserer islam. Vredeskontrol er ifølge ham særlig vigtig i omgangen med ikke-muslimske danskere, da vrede opstiller forhindringer for, at ikke-muslimer kan nå ind til kernen af islam, som har elementer, der appellerer til alle i det danske samfund. Dansk Islamisk Center opfordrer således muslimer til at være ydmyge og åbne i omgangen med danskere.

I *khuṭba*-en "Dialog med politikere og almindelige folk" udtrykker Taimullah Abu-Laban fra Masjid al-Faruq en helt anden holdning til dette spørgsmål. Her fremfører han en kritik af mange muslimers forsøg på at indgå i det danske samfund uden at medbringe deres religion i interaktionen. Han tager udgangspunkt i et koranvers, som siger "Kald til din Herres vej med visdom, den gode formaning og diskuter med dem på bedste vis". Af dette udleder Taimullah Abu-Laban tre aspekter, som gælder i en muslims interaktion med en ikke-muslim. For det første skal muslimer altid forsøge at overbevise andre om islams budskab og påtale *kufr* [vantro]. For det andet skal muslimer advare ikke-muslimer mod konsekvenserne af deres handlinger, så "de frygter Allahs straf". Det tredje og sidste, Taimullah Abu-Laban påpeger i verset, er formuleringen "at man skal diskutere med dem på bedste vis". Han tolker det som, at diskussioner skal føres med "blidhed og venlighed", da det er vejen ind i sindet på andre. Dette er i tråd med Dansk Islamisk Centers holdning, men målet for relationen er forskellige.

Ifølge denne *khutba* er målet for relationer til ikke-muslimske danskere hos Masjid al-Faruq at overbevise dem om islam. For Dansk Islamisk Center handler det om at være en god muslim ved at være en god medborger.

Forholdet til den danske stat

Flere *khutbaer* fra Masjid al-Faruq belyser forholdet til staten, men hos Dansk Islamisk Center er der kun enkelte bemærkninger, der omhandler emnet. *Khutbaen* "Forsøget på at skabe en statsautoriseret islam" blev afholdt af Chadi Freigeh i Masjid al-Faruq under debatten om restriktioner for religiøse forkyndere i Danmark og skærpet tilsyn med friskoler. Chadi Freigeh opfatter disse restriktioner som trusler mod det muslimske samfund og mener, at de vil medføre en promovning af det danske samfund, som ifølge ham er usundt. Det egentlige problem for Chadi Freigeh er, at "loven står over religiøse love". Som svar på disse udfordringer bør danske muslimer ifølge Chadi Freigeh sikre islams overlevelse ved at påbyde det rette og forbyde det slette. Derudover bør muslimer ikke følge den danske lov, men den islamiske, idet han påbyder skolerne at fortsætte den islamiske undervisning, som er kilde til debatten. Chadi Freigeh opfordrer altså til uddannelse inden for islam som svaret på de udfordringer, religionen måtte møde fra staten. Taimullah Abu-Laban berører også kort forholdet til den danske stat i *khutbaen* "Dialog med politikere og almindelige folk." Her omtaler han demokrati og vestlige ideer som elendige ideer, og han stiller derved den danske stat i et dårligt lys.

Dette står i modsætning til Dansk Islamisk Centers sparsomme bemærkninger om forholdet til den danske stat. Karakteristisk er dog, at de opfordrer muslimer til aktivt at tage del i det danske samfund, og at de omtaler ikke-muslimske danskere som medborgere. At ingen af *khutbaerne* fra Dansk Islamisk Center beskæftiger sig direkte med forholdet til staten kan være et udtryk for, at de netop ikke vil blande sig i disse anliggender, og at de ikke ser det som islams rolle at forholde sig til det. Deres tien om emnet kan også skyldes, at de vil undgå den polemik, som emnet kan medføre.

Konklusion

Af ovenstående gennemgang kan vi se, at de to moskéer forholder sig forskelligt til, hvordan muslimer bør agere i det danske samfund. Gennemgående opfordrer Dansk Islamisk Center tilhørerne til at tage del i det danske samfund, og de bruger en retorik, hvor både muslimer og ikke-muslimer inkluderes i en fælles gruppe af medborgere. Med dette in mente

skal muslimer også holde fast i deres egne traditioner og religion. Dette må altså opfattes som et udtryk for integration.

På den anden side står Masjid al-Faruq, som i højere grad fokuserer på muslimers fastholdelse af tradition og religion. Tilhørerne skal ikke forholde sig neutralt til andres religioner, men i relationen med ikke-muslimer påminde andre om deres synd. Det er afgørende, at de islamiske love er vigtigere end landets love, og muslimer bør ikke deltage aktivt i demokratiet, da politikernes holdninger er i modstrid med islam. Dette må ses som udtryk for separation, da der opfordres til at fokusere på egen tradition frem for at indgå i relation med andre.

Masjid al-Faruq fokuserer altså på, at det er vigtigt at engagere sig politisk, så islam har gode vilkår i det danske samfund, som de forholder sig kritisk til. Dermed ønsker de at forbedre islams rolle i Danmark gennem forandring i det danske samfund. I modsætning hertil fokuserer Dansk Islamisk Center på moralske og etiske opfordringer til de tilhørende. Ved at være en god medborger er man en god muslim, og det er muslimers eget ansvar at tackle de problematikker, der måtte opstå for muslimer som minoritet i det danske samfund.

Litteratur

Hee, Muhammad

2012 "Hizb ut-Tahrir i Danmark", i Mehdi Mozaffari, red., *10 bud – på kultur, identitet og værdier i Danmark*, Systime, Aarhus, p. 162-183

Hårbøll, Karl et al.

1999 "Sabiere" i Hårbøll, Karl et al., red., *Dansk Fremmedordbog*, Gyldendal, http://denstoredanske.dk/Sprog,_religion_og_filosofi/Sprog/Fremmedord/se/sabiere (set 4-5-2017)

Johansen, Karen-Lise

2002 *Muslimske stemmer – Religiøs forandring blandt muslimer i Danmark*, Akademisk forlag A/S, København

Naguib, Saphinaz Amal

2002 "Fra islam i Norge til norsk islam?" *Kirke og Kultur*, Bind 107, Hæfte 4, Side 353

Nielsen, Marie Vejrup

2013 "Religion i Danmark 2013
Introduktionsartikel" <http://samtidsreligion.au.dk/religion-i-danmark/2013/intro/> (set 7-12-16)

Reeber, Michel

1991 "A Study of Islamic Preaching in France", *Islam and Christian-Muslim Relations* Vol. 2, No. 2, p. 275-294

Schou, Kim og Marie Louise Højland

2013 "Hvem er mandæerne?"
<https://www.religion.dk/viden/hvem-er-mandæerne> (set 4-5-2017)

Wensinck, A. J.

2012 "Khuṭba", in: P. Bearman, Th. Bianquis, C.E. Bosworth, E. van Donzel, W.P. Heinrichs, eds., *Encyclopaedia of Islam, Second Edition*,
http://referenceworks.brillonline.com.ez.statsbiblioteket.dk:2048/entries/encyclopaedia-of-islam-2/khutba-SIM_4352?s.num=0&s.f.s2_parent=s.f.book.encyclopaedia-of-islam-2&s.q=khutba
(set 23-11-16)